

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hova
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.

Kiadóhivatái:
Wokál János könyvkereskedése
hova
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDÉK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

ZEYK KÁROLY Alsófehérmegye főispánja nincs többé!

(B.) A legmélyebb fájdalom érzetével írjuk e szavakat, s e fájdalom nemcsak a miénk, osztozik abban vármegyénk egész közönsége, mélyen le-
verő hatással fogadja azt országzszerete a kitünő fér-
finnak minden tisztelője — a legnagyobból a leg-
kisebbig.

A magas életkor s a súlyos betegség tudata hozzá szoktathatott volna a természet örök törvé-
nye által rendelt elválás fájdalmas gondolatához,
és mégis — a ravatalon látni mély tisztelőnk
kivaló tárgyát, — a régi dicsőséges kor s az újabb
esőndes munkálkodást engedő idők nagyrabecsült
alakját: könybe borítá szemeinket s a veszteség
nagysága pillanatról pillanatra mind nagyobb ará-
nyokban tűnik fel borongó lelkünk előtt.

Nemes családja, fényes nevű rokonsága, barát-
jai — a magán élet kedves emberét, — mi a köz-
élet jeles férfit és őszinte jóakarókat vesztettük
el. Személyéhez volt fűződve a béke, a kölcsönös
bizalom, a közügyért való buzgó munkálkodás áldá-
dásos hatása. és ámbár e század negyvenes éve-
inek élénk harczaiban való részvéte, az 1848—49-iki
súlyos időszakban teljesített feláldozó munkássága,
az 1863-iki szombati országgyűlés alatt tanúsított
magatartása, az 1865—68-iki országgyűlésen el-
foglalt pártállása és képviselőházi magas tiszte,
— majd belügyminiszteri államtitkári méltósága min-
den hazafi előtt magásra emelte tekintélyét, — ő
oly korban, midőn mások megálltak emelkedésük-
ben, vagy éppen csak hanyatlani bírtak, szellemi
tehetségeivel és lelke nemes tulajdonainál fogva
még mindig fokozni tudta a tiszteletet, szeretetet
és közbizalmat személye iránt.

Mi még vártunk tőle, még reméltünk benne.
Hiszen már nem annyira teremteni, mint a jót
fenntartani, fejleszteni, gyümölcsöztetni kellett s

Zeyk Károly élete.

Zeykfalvi Zeyk Károly született Alsó-Fehérmegyében
Diód községében 1810. november 19-én. Édes atya Zeyk
Dániel volt kormányzati tanácsos, édes anyja vajai Vay
Katalin, septemvir Vay József leánya volt. Gyermekek
korában édes anyja szigorú felügyelete alatt növekedve,
korán elsajátította azon előtanulmányokat, melyek később
a magasabb iskolázásokra képesítették. Tanulmányait
a marosvásárhelyi evang. református főtanodában végez-
telve, tanult jogot, filozófiát, történelmet, számtant, termé-
szet és vegytant, természetrajzot. Mindezen tudományokból,
mikor a főtanodát elhagyta — végvizsgát tett le.

A vizsgálat letétele után pályát kelle választania.
Vágyai másfelé vonták ugyan, de az akkori idők szellemével
nem mervén szembeállani, arra a pályára lépett, melyen
a nagy családok férfi tagjai szokták volt családjaik fényét
és jólétét emelni. Jogász lett. Szorgalmasan tanulmányozta
Magyarországot, de különösen a Királyhágón innen részek
történelmét, azt tartván, hogy a történelem az a biztos
alap, a melyre állva világos áttekintést lehet nyerni egy
a történelmi tradíciók kapcsán alakult viszonyokról, valamint
azon követelményekről, melyek a haza felvirágoztatását és
boldogulását jó sikerrel előmozdítják.

Felajánlván szolgálatait az akkori erdélyi király-tá-
blánál, a jeles készségségű ifjút szivesörömmel fogadták, mi-
nek következtében jurátsi állását csakhamar elfoglalta.

Másfél évig végezte jurátsi köteleit példás pon-
tossággal. Elfoglaltsága mellett arra is ráért, hogy jogi
tanulmányait tovább folytassa, a másfél év végén le is tevő
a jogi szigorlatot kitünő sikerrel.

vajjon ki tehetne volna mindezt jobban, bölcsebben,
okos előrelátással, mélyebb megfontolással, mint Ő,
kinek egy szép, munkás élet gazdag tapasztalata
állott rendelkezésére, ki tett erejével, munkaked-
vél minket példája követésére tudott folyton buz-
dítani!

A sors másként határozott.

Azon nap tizedik évfordulóján, április havának
25-dikén, melyen Alsófehérmegye főispánjává való
kinevezéséről szóló miniszteri értesítés kelt, letet-
tük testét a családi sírholtba végnegyedre, ugy,
amint első főispáni beszédében kifejezte: „Szívem
ohajtása: hogy mikor az idő vasfoga felemészti
erőmet, e megye adjon nyugalmat az elfáradt vándor-
nak s földje örök enyhéltet porainuak!”

E sírbolt eltemette a kitünő férfihoz fűzött
reményeinket és ohajaink valósulását is, de meg-
maradott mindnyájunkban a kegyelet, a hála és
szeretet érzete, mely betölti szíveinket elhunyt je-
lensik feledhetetlen emlékével együtt.

Áldás reája!

A gyászeset.

Bár napok óta köztudomású volt, hogy a legáltalá-
nosabb köztisztelő és szeretetben állott ősz főispánunk
komoly betegsége a legválságosabbra fordult, s városunk
lakossága aggodással teljes várakozással készült a bekö-
vetkezendő csapásra, mégis a legbensőbb megdöbbenést
keltette mindnyájunkban a folyó hó 23-án délután 2 óra
közül gyorsan terjedő hír, hogy a nagy beteg déli 1 óra-
kor örökre behunyta szemét. Azonnal kitűzték az ősz-
szes középületeken a szomorú hírt jelző gyászlobogók. A
melyen lesújtott megyei tisztikar a sorozáson levő alispán
távolletében a m. főjegyző felhívására azonnal összegyűlt
s elhatározta, hogy a megye közönsége nevében külön
gyászjelentést ad ki, a ravatalra a megye közönsége és
tisztviselői kara nevében koszorút helyez s a gyászoló esa-
ládnál részvétet testületileg fejezi ki. Ugyanezeket hatá-
rozta a főgondnoka elvetsztésével mélyen sujtott Bethlen-
főtanoda tanári kara, ugy Nagy-Enyed város közönsége
folyó hó 24-én délelőtt e végre tartott rendkívüli köz-

gyűlésében, mely város sorsához az elhunyt mindig oly
meleg szeretettel ragaszkodott. — Így tettek e többi tes-
túletek is, első sorban a „nagyenyedi casino”, a hol na-
ponként pár derült órát szokott tölteni munkája után. —
Tisza miniszterelnök, b. Sennyei a főrendiház elnöke, az
erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató tanácsa táviratilag
azonnal értesítve lettek a gyászesetről.

Részvényilatkozatok.

Alig terjedett szét a gyászhir, a megdöbbenő hatás
első pillanatai után számosan siettek mély részvétüket
személyesen tolmácsolni. Az első távsürgöny Tisza mi-
niszterelnöké volt s utánna rendkívül sok érkezett, melyek
közül nehányat szószerint közlünk a gyászoló család ke-
gyes engedélyével:

Özvegy Zeyk Károlyné ő méltóságának. Teljes szívvel fejezem
ki részvételem Méltóságod fájdalmában a veszteség felett, mely a esa-
láddal együtt a közügyet is érte; fogadja ezt jól attól, ki az üdvö-
züllet mint rokont is mindig becsülte, szeretete. Tiszta Kálmán.

Ifj. Zeyk Károly urnak. Fogadjatok igaz részvételem megújított
kifejezését; adjon isten erőt főleg jó anyatoknak a csapás elviselésére.
Tiszta Kálmán.

Méltóságos özvegy Zeyk Károlyné urnóknak. Méltóságos asszony!
Azon veszteségben, mely Méltóságodat felejthetetlen férje idősb Zeyk
Károly Alsófehérmegye érdemes főispánjának halála által érte, a ma-
gyar királyi belügyminiszterium tisztviselői is, a kiknek a boldogult
nyoloz éven át szeretett és nagyrabecsült államtitkáruk volt, teljes és
őszinte részvételt osztoznak s ha az ily nagy veszteségben a részvét
csak némileg is vigaszt nyújthat, ezt fogadják méltóságod a belügy-
miniszterium tisztikarától, mely mindenkor hálával és szeretettel fog
elhunyt államtitkárára visszaemlékezni.

Özvegy Zeyk Károlyné asszony ő méltóságának. Mély megil-
letődéssel és fájdalommal vettem a szomorú tudósítást. Nagy sajná-
latomra négy tárgyalás alatt álló törvényjavaslalom miatt temetésre
nem mehetek le. Egy koszorút fogok küldeni. Kemény Gábor.

Zeyk Dániel orsz. képviselő urnak. Mélyen meghatva értesül-
tem szegény jó atyád elhunytáról, ki egy letűnt nagy korszak utolsó
nagy alakja volt s ki iránt kegyeletes tiszteletet én is úgy örököltem.
Az ő nemes emléke legyen a ti jó szellemetek. Darányi Ignác.

Sürgönyöztek még többek között: id. b. Vay Mik-
lós, gr. Bathányi István, Pótsa, Eszterházy, Kubicza fő-
ispánok, — Rakovszky Géza, Zeyk József consul, idősb
Zeyk Dániel, Jekelfalussy Lajos, b. Radák Ádám, gróf
Bethlen Ödön, b. Bánffy Dániel, Szitányi Bernát, Szögény
Géza, Isakovich Miklós és Pogány Károly képviselők, —
Kovács Sebestyén Endre, a sorozás miatt Verespatakról
vissza nem térhetett Csató János kir. tanácsos alispán,

nek volt okozója. Ő maga beszélt nem egyszer bizalmas
körben, hogy collégáitól számos tréfát és apró gombostű-
szúrást kellett szenvedni, s a nem egyszer rosz tréfákhoz
jó képet vágnia. — Tudós fogalmazónak nevezték. Nem
bánta. Pedig abban a körben, melyben ő születésénél fogva
mozgott, a tudós ezimet éppen nem tekintették valamelyes
nagy dicséretnek. Az akkori korszak arisztocraia ifjai egy
ugrató lovat hasonlíthatlanul többre becsültek, mint egy
tudóst. Szokva voltak hozzá hogy a magyar arisztokrata ne
foglalkozzék olyan dolgokkal, melyek „porlepte német
Schulmeister”-hez illők csupán, — ugy mondták.

Zeyk Károly mosolygva hallgatta megjegyzéseiket
és soha nem reflektált rájuk. Pontosan végezte hivatalos
teendőit, pontosan eljárta az egyetemi előadásokra, szabad
idejét ezenfelül folytonos munkálkodás, s természetrajzi
magánbuvárlatokkal töltvén el.

1836-ban neki nem tetsző irány kezdett tért foglalni
a korlátoknál. Ez iránytal nem tudva kibékülni —
elhagyta a szolgálatot, s lemondása 1836. ápril 6-án el
is fogadtatott.

Még ez évben aztán Béceset is elhagyta. „Nem vit-
tem el kedves emlékeket onnan”, mondta nem egyszer ő
maga. Haza — Erdélybe — jött, s csakhamar rá meg is
házasodott, nőül vévén magyargyőrmonostori br. Kemény
Juditot, a kivel hosszú negyvenkilenc esztendeig élt za-
vartalan boldogságban.

Az 1837-dik év ismét a szereplés terére szólította.
Közönsége a 37-iki országgyűlésre követnek választotta,
s ez időtől kezdve minden erdélyi országgyűlésen jelen volt,
a két haza egyesülése után pedig a pesti országgyűlése-
ken működött mint erdélyrészi képviselő — egészen 1847-ig.

1848-tól kezdve életét röviden ő maga beszéli el.
„1848. aug. 20-án tudatta velem Szemere Bertalan
belügyminiszter, hogy előterjesztésére a belügyminisz-

Tisza László orsz. képviselő, Tóth Vilmos közös legfőbb állami számszék elnöke, Lónhart Ferencz püspök ő maga szép levélben nyilvánította mély részvétét.

A ravatal.

A ravatal a család várszeg-utezi lakóháza keleti sarkszobájába állított fel Czecz kolozsvári első temetkezési intézete által. Úgy a ravatal befogadó terem, mint az előszoba egészen gyászleppel volt bevonva s a virágokkal körülvett ravatalon tömör érzékporsó fogadta nyugalomra a kiszívott testet. A kínos szenvedések által a betegség lefolyása alatt összeesett vonások a halál nyugalmában visszakapták eredeti alakjukat s a folyton özönlő tisztelgők hű kinyomatát őrizhették meg a jóságos arznak bár a szemeknek élénk tüze s az oly rokonszenves meleg beszédre nyíló ajkak zárva is valának. — A ravatal és koporsót a temetés órájáig mindinkább elfedte a szébbnél szébb koszorúk tömege. — Koszorút küldöttek következő felirattal:

„A gyászoló özvegy feledhetetlen férjének.“ „Fia; szerető atyjának.“ „B. Kemény Gábor, bátyámnak, barátomnak.“ „B. Kemény Dénesné és Emma szeretőt sógoruk és nagybátyjoknak.“ „Zeyk József és családja feledhetetlen Károly bátyámnak.“ „Johanka feledhetetlen testvérének.“ „Özv. Zeyk Domokosné a szeretőt sógornak.“ „Zeyk Gábor szeretőt bátyjának.“ „Zeyk Dániel és neje Főispán id. Zeyk Károlynak.“ „B. Kemény György és neje kedves sógoruknak és barátjuknak.“ „Bárá Kemény János Isten veled.“ „B. Bánffy Dániel és neje Szeretőt rókonaknak.“ „B. Kemény Istvánné A kedves rokonak.“ „B. Kemény Endre és neje Szeretőt bátyjának.“ „B. Kemény Károlina A szeretőt rokonak.“ „B. Kemény Katalin és Ida Károly bácsinak.“ „A m. kir. belügyminiszterium tisztviselői Zeyk Károlynak.“ „Alsó-Fehérmegye közönsége tisztelve szeretőt főispánjának.“ „Alsó-Fehérmegye tisztika tisztelve szeretőt főispánjának.“ „Nagy-Enyed város közönsége szeretőt főispánjának és hű polgárának.“ „Gyula, Fehérvár sz. királyi város hatósága és képviselő testülete hálája és kegyelete jeléül.“ „Abrudbánya város hatósága és közönsége hálája és kegyelete jeléül.“ „A Bethlen-főiskola előljárósága szeretőt tisztelt főgondnokának.“ „A gyulafehérvári egyházmegye főgondnokának.“ „A nagyenyedi kaszinó feledhetetlen elnökének.“ „Joksmann Nándor kir. törvényszéki elnök saját és tisztikara nevében.“ „A nagyenyedi vörös kereszt-egylet Zeyk Károlynak.“ „A vinezellér-képezde felügyelő bizottsága elnökének.“ „A nagyenyedi polg. iskola a tanügy lelkes barátjának.“ „A nagyenyedi izraelita hitközség.“ „Barcsai Albertné és leányai emlékéül.“ „Dr. Donogányné Zeyk Károly főispánnak.“ „Glück Mór és családja hála és kegyelete jeléül.“ Dárday Sándor képviselő.

A temetés napján.

Azok előtt, kik tanui valának e gyásznaphoz, ki-törülhetetlen leend a mély benyomás, melyet lelkünkre tett. Az ország minden részéből sereglettek a rokonok, barátok, végtisztességtevők, kik közül felemlithetjük: báró Kemény Jánost, a képviselőház alelnökét, v. b. t. tanácsost, br. Kemény György, báró Bánffy Zoltán, Pogány György főispánokat, Barcs Ferencz nagyprepost, Moldován János g. cuth. kanonok, Horváth Gyula és br. Kemény Endre orsz. képviselőket, Bethlen Géza, Sándor grófokat, Kemény Géza és Győr bárókat, Bárczay Gyulát, Bárczay Kálmán alispánt, Gyárfás Domokost, ifj. báró Kemény Domokost, Szabó Sámuelét a kolozsvári ev. ref. tanoda kép-

teriumban tanácsos, s egyszersmind osztály-igazgatóvá neveztettem ki. Az állást mint olyant, melyen hazámnak szolgálatokat reméltem tehetni csekély erőmhöz képest: elfogadtam, s így a képviselőház mellett ezen állás teendőit is végeztem. Történt azonban, hogy a szélső baloldal indítványára, a parlament biztosokat volt hajlandó küldeni Erdélybe, kik is az ottani királyi biztos br. Vay Miklós tetteit és magatartását ellenőrizték. A kormány megelőzni akarván egy ily félig-meddig az ő jogi hatáskörébe vágó határozatot, melytől a parlamentet is conventi testületté változtatva volna: br. Vay Miklós mellé kormánybiztosi minőségben engem küldött le, és így egészen addig, a míg br. Vay kénytelen volt Erdélyt elhagyni, mellette működtem. Nem mint ellenőr, hanem mint jogi tanácsadó.

Bem tábornok fővezérsége alatt a kormánybiztosság beszünttetetvén, mint képviselő, mint belügyminiszteri tanácsos és osztály-igazgató Pestre ment fel, de akkor már — a forradalom zajlái közepette — úgy az országgyűlés, valamint a miniszterium Debreczenbe költözvén — ő is Debreczenbe ment. Itt mivel br. Kemény Dénes Budán, Zoltán János pedig Debreczenben betegesen feküdtek: a miniszteriumban államtitkári teendőket végeztem, sőt midőn a belügyminiszter a Görgei-hadtest megszemlélésére elhagyta állását, ezen egész idő alatt egymaga vezette óraszert pontosan a belügyminiszteriumot.

A déli hadsereg veresége után a miniszteriummal Pestre, majd ugyanezzel Szegedre ment, hol is a cathastropa beálltáig viselte magas hivatalát.

A világi fegyverletétel után, mind annyi más hazafi, ő is számos bosszantásnak és nyomorgatásnak volt kitéve. Készségei lelkével türe, s egész idejét kedvező könyveinek

viseletében, Tókos esepeszt és dr. Elekes Viktort a gyulafehérvári egyházmegyéből, Novák, Diószeghy, Szöcs polgármestereket, Joksmann Nándor kir. törvényszéki elnököt, Henter kir. ügyészt, Csató Lajos érseki ügyvédet és még tömérdek sokan.

A megyei tisztviselők, bizottsági tagok, Abrudbánya, Gyulafehérvár. Vizakna városok polgármesterei, tisztviselői és képviselői, községi előljárók, jegyzők, küldöttségek, mint a gyulafehérvári r. cath. káptalan és Vancsa érsek-metropolitai képviselői, az ev. ref. egyházkerület igazgató tanácsának küldöttjei, a gyulafehérvári kir. törvényszék s a kir. járásbírók, kir. adófelügyelő, adóhivatalok, kir. illeték kiszabási hivatal főnöke stb. vasuton, gyorsvonattal érkeztek meg: Stesser József és Vajda Ottó belügyminiszteri osztálytanácsosok a belügyminiszterium elnöksége képviselőitől, Lukács László és Visi Imre országgyűlési képviselők.

Reggel 9 órakor nagy menet indult meg a gyászbölgős megyeház udvaráról. Elöl a két megyei huszár, utánuk a megyei irnokok, azután a két kezelő tiszt vitte a megye közönsége és tisztviselői karának két és vörös szalaggal díszített babér és palma koszorút, s egy harmadik Abrudbánya város fehér szalagos koszoruját, végül jöttek a tisztviselők sorban. A gyász helyéhez érve: Török Bertalan m. főjegyző átvette a megye közönsége, Tóth Miklós áraszéki elnök a m. tisztviselők és Diószeghy Lajos polgármester Abrudbánya város koszoruját s a családtagok jelenlétében rövid szavak mellett helyilezek azokat a ravatal előtti e célra kitett asztalára, s miután a megyei főjegyző Zeyk Dániel orsz. képviselő s a család többi tagjai előtt kifejezte a testület mély részvétét, engedélyt kért, hogy ezt a köztisztelőben álló özvegy előtt is kifejezhesse. — Mélyen meghatva fogadta a gyászbölgős hitves a küldöttséget s nem kevesebb meghatottsággal mondá a m. főjegyző, miszerint a megyei tisztviselők mint gyászoló fél jelennek meg s ezzel ki van fejezve a veszteség feletti igaz érzetük, minél fogva csak mély részvétük jelzésére szoritkozik s arról ugy méltóságos asszonyt, mint bánatos családját biztosítani szomorú köteletségének ismeri. Alig végzte a megye, jött Nagy-Enyed város, azután a Bethlen-főtanoda tanári kara, majd Gyulafehérvár sz. kir. város és sorban a többi testületek; letéve kegyelete jeléül mindenik a maga gyászkoszoruját.

A megyeházhoz visszatérve, Joksmann Nándor kir. törvényszéki elnök a kir. törvényszék, Moldován János g. cath. canonok az érsek-metropolitai és káptalan nevében fejezték ki részvétüket a megye irányában kitűnő főispánja elvesztése felett.

10 órakor vonult ki újra két gyászbölgős alatt a megyeházából az eközben nagyon megszorodott tisztviselői kar s a megérkezett számos bizottsági tag. A városház-téren rendeződött az imponans menet, mely következő sorban vonult fel: 1. 2 városi hajdu fekete lobogóval. 2. Bethlen-főtanoda tanári és ifjusága lobogóval, s főiskolai zene és énekkel. 3. Ipartársulatok. 4. A dalkör. 5. A tüzlőtő egylet zenekarral. 6. A honvédszázalok tisztjei. 7. Nagy-Enyed város tanácsa és képviselőtestülete. 8. Törvényhatóságok képviselői s a kir. tisztviselők. 9. Két megyei huszár gyászbölgős, a megyei tisztviselők, bizottsági tagok közlegyzi jegyzők. 10. Igazgató tanács küldöttjei, egyházi gondnokok, tanárok és papok. E menet felvonult a városgyűlés s a gyászos ház előtt félkörben elvonulva — állott fel. Fél 11 órakor megjelent nagytiszt. Szász Domokos

és családjának szentelve, visszavonult életet élt falusi magányában.

A kiegyezés után ismét a nyilvánosságra lépett, mint belügyminiszteri államtitkár, e magas tisztet 1875. május haváig viselte, amidőn Alsó-Fehérmegye főispánjává lett. Tíz évig végezte főispáni teendőit erélylyel és példás pontossággal. „Hivatalnak nézem az állásomat.“ E szavai jellemzik legjobban.

Egyháza, elismervén érdemeit, főgondnokául választotta, nemkülönb a nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főtanoda s a gyulafehérvári egyházmegye is. Nem volt megyei testület, melynek javára nem munkált volna. Ő alatta alakult meg a megyei gazdasági egylet, a nagyenyedi gyümölcsészeti társulat, melyeknek elnöke volt. „A nagyenyedi Casino“ elnökét, „az alsófehérmegyei községi és körjegyzői egylet“ tisztelőbeli elnökét, a vinezellér-képezde felügyelő igazgatósága szintén elnökét tisztelhet benne. E tisztos állásainak, számos teendője mellett, minden időben buzgalommal felelt meg.

Hetvenöt éves volt már. A halál ily hosszú időn keresztül kímélte munkás életét, míg végül esütörtökön, f. hó 23-án délben egy órakor huzamos szenvedés után meghalt.

Pótolhatatlan veszteség, mely halálával a megyét, a várost, valamint az egyházat érte. Őszinte mély gyász viraszt ravatala felett, és nincsen egy ajak, mely áldást ne rebeget a kiszívott nemes ősz emlékére, és nincsen egy igaz kebel, a melynek hátalt dobbanása ne felé szállna.

Mert nagy volt ő mint ember, mint államférfi, és mint egyházi egyaránt!

ev. ref. püspök helyettes s miután a theologiai dalkar elzengé gyászdalát, szép könyörgést mondott. Majd ismét felhangzott a gyászenék, a megyei tisztviselők és városi polgármesterek kihozták a bezárt koporsót, melyet a kapu után a többi testületek felváltva vitték az előbb leirt sorrendben vonuló roppant menetben a gyászzal bevont ev. ref. templomba. A koporsó mellett oldalt tüzlőtők tartották fenn a rendet, a gyönyörű koszorukat pedig hosszu rudakra helyezve hozták a dísz egyenruhába öltözött testőrök.

Az orgona szomorú dallama mellett vonult be a menet és szorongásig megtöltte a nagy templomot. A koporsót a szászok előtt álló ravatalra helyezték. A theologiai dalkar éneke után felállott nagytiszt. Szász Domokos ur, s a nála sajátos szónoki képességgel és előadással nagy-szabású gyászbölgős mondott, melyben a kitűnő férfi jellemrajzát és tetteit hatásosan adta elő s élénken festé az elvesztés feletti fájdalmát. A theol. dalkar éneke után Török Bertalan megyei főjegyző egy külön felállított szószékéről a következő búcsubeszédet tartá:

Gyászoló gyülekezet!

Alig tíz évvel ezelőt, 1875-ik évi május 20-án hivatalomnál fogva első ízben juott nekem a szerenese — e megye közönségének lelkes eljenzése között — kifejezni üdvözetünket, fájdalom már néhai zeykfalvi mlgs Zeyk Károly ur előtt a díszes főispáni székhely elfoglalása alkalmából. — és most, — megynök életében egy újabb korszakot alkotó évtized lefolyása után, ime fölállok, hogy Alsó-Fehérmegye közönségének leverő bánata között utoljára a emeljem szavaimat hozzád — nagy férfi, mielőtt végső utadra kísérnénk: az örök nyugalom és béke ölébe!

Ámde míg azon üdvözet hangja csak a hivatalos udvariasság, szavai csak a hivatalos állásból kifolyó érzelmek kifejezése volt, oh! hogy most, midőn hazaszeretetednek, alkotmányunk iránti ragaszkodásodnak, megynök jóléte, boldogsága, szellemi és anyagi javakban való fejlődése iránti törekvéseidnek felszázados örömmünnepepét ülhetsz, ahelyett nemes lelked jósága, melegen érzett szived szeretete által teljesen megnyert szívűnk keservével kell körülállani koporsódat!

Elborult lelkünk mély fájdalmával gyászolunk!

Valóban teljesen megillet a gyász megyéd részéről, melyről oly sokszor mondd, hogy ez volt alkotmányos politikai életed iskolája, majd komoly küzdelmeid dicsőséges színtere; mely a te- és hozzád hasonló lelkes küzdelmei után nyert alkotmányos élet békéjében tíz éven keresztül nagyon becsült, nagyon szeretőt főispánját tisztelhet benned, s melynek földje most, ohajtásod szerint, nyugtot ad az élet nemes harczaiban kifáradott testednek. Méltán mondhatja dicsőült szellemed: jó harc az o harczoltam, jogom van elnyerni az örök élet koronáját!

Koporsódnál tesszük igaz tanúságot, hogy amily készséggel küzdöttél a jog és igazság diadaláért, szintoly bölcs mérésekkel nyugtad a szemeid előtt küzdő felekednek a béke olajját; koporsódnál tesszük igaz tanúságot, hogy békés szereteted alapja az igazság és méltányosság nemes érzelmekben gyökeredzett, melyek szivedet, lelkedet tölték be; itt tesszük igaz vallomást, hogy ezen nemes érzelmek befolyásolták közpályádnak reánk nézve oly hamar befejezett tevékenységét — s míg eképpen nevedet és személyedet tiszteltté tévőd, míg elveidnek mi bennünk lelkes követőket szerzél, — addig hazánk és nemzetünk iránti tud szereteted lángjával felgyújtád és élénk lobogásban tud tartani szívűnk oltárán a hazafiaság szent tüzét is.

Előtűnk jártál, mint bölcs vezérünk! Követendő példát nyújtál mint tisztviselő: buzgalom, mint család fő: igaz patriaréhális életed, mint e megye hű fia: megyei intézményeink pártolása, s mint Nagy-Enyed város polgára: polgári kötelesegeid teljesítése által.

Részt vettél örömeinkben, bánatunkban! Fénylő szemaidből olvashattuk lelked tisztá érzetét, midőn szives képzorítással, meleghangon járultál örömeink neveléséhez, s ugyancsak a szemeidet előntő forró könyessépp — minden szóval ékezebben igazolta részvétedet a lesújtó szerencsétlenségben, mely eltemette életűnk örömeit. reményeit — örökre!

Ilyenkor éreztük benned az igazi embert, a valódi nemes férfiút — és én, kire szemeidnek örömet jelző csillogása, s a komor bánatot kíséző forró könyecskéjei egyiránt vetődtek, — dicsőséged arany koszorujának legszebb levelére igaz emberi érzelmek emlékeit kívánom jegyezni!

Gyöngye vagyok tovább folytatni — búcsuznom kell!

Alsó-Fehérmegye közönsége nevében, mely nem fog feledni soha, — melynek fia halálával és kegyellett örök emlékedet, — e keserű elválás pillanatában könyörgők dicsőült szellemedhez: legyél velünk nehéz napjainkban!

Pihenésre vágyott testednek legyen nyugodalma csöndes!

Isten veled!!

A dalkar éneke, majd az orgona szomorú hangjai mellett távozott a menet a templomból, s künn újra sorakozva vonult a piacra és a főútszél felé ének és zeneszó mellett a „kakasdombra“, hol a koporsót levették a gyász-

kocsiról — más s

nak egyrésze és mellett ment Töviszönség és előljáró Diódon, déli kitértek Enyed jöttek meg Fehér indult fel a szép uton a családi sírhelyen volt díszborított koporsó. Adala után Grudai könyörgést, miniszter és család dalomra. Mindny búcsut s sobajt melyre utalva így Durum, sed est nefas.

Am az bizalmas emléket, példamindég. Legyen

Haláláról a

Zeykfalvi Zeyk Károly ur előtt a díszes főispáni székhely elfoglalása alkalmából. — és most, — megynök életében egy újabb korszakot alkotó évtized lefolyása után, ime fölállok, hogy Alsó-Fehérmegye közönségének leverő bánata között utoljára a emeljem szavaimat hozzád — nagy férfi, mielőtt végső utadra kísérnénk: az örök nyugalom és béke ölébe!

Ámde míg azon üdvözet hangja csak a hivatalos udvariasság, szavai csak a hivatalos állásból kifolyó érzelmek kifejezése volt, oh! hogy most, midőn hazaszeretetednek, alkotmányunk iránti ragaszkodásodnak, megynök jóléte, boldogsága, szellemi és anyagi javakban való fejlődése iránti törekvéseidnek felszázados örömmünnepepét ülhetsz, ahelyett nemes lelked jósága, melegen érzett szived szeretete által teljesen megnyert szívűnk keservével kell körülállani koporsódat!

Elborult lelkünk mély fájdalmával gyászolunk!

Valóban teljesen megillet a gyász megyéd részéről, melyről oly sokszor mondd, hogy ez volt alkotmányos politikai életed iskolája, majd komoly küzdelmeid dicsőséges színtere; mely a te- és hozzád hasonló lelkes küzdelmei után nyert alkotmányos élet békéjében tíz éven keresztül nagyon becsült, nagyon szeretőt főispánját tisztelhet benned, s melynek földje most, ohajtásod szerint, nyugtot ad az élet nemes harczaiban kifáradott testednek. Méltán mondhatja dicsőült szellemed: jó harc az o harczoltam, jogom van elnyerni az örök élet koronáját!

Koporsódnál tesszük igaz tanúságot, hogy amily készséggel küzdöttél a jog és igazság diadaláért, szintoly bölcs mérésekkel nyugtad a szemeid előtt küzdő felekednek a béke olajját; koporsódnál tesszük igaz tanúságot, hogy békés szereteted alapja az igazság és méltányosság nemes érzelmekben gyökeredzett, melyek szivedet, lelkedet tölték be; itt tesszük igaz vallomást, hogy ezen nemes érzelmek befolyásolták közpályádnak reánk nézve oly hamar befejezett tevékenységét — s míg eképpen nevedet és személyedet tiszteltté tévőd, míg elveidnek mi bennünk lelkes követőket szerzél, — addig hazánk és nemzetünk iránti tud szereteted lángjával felgyújtád és élénk lobogásban tud tartani szívűnk oltárán a hazafiaság szent tüzét is.

Előtűnk jártál, mint bölcs vezérünk! Követendő példát nyújtál mint tisztviselő: buzgalom, mint család fő: igaz patriaréhális életed, mint e megye hű fia: megyei intézményeink pártolása, s mint Nagy-Enyed város polgára: polgári kötelesegeid teljesítése által.

Részt vettél örömeinkben, bánatunkban! Fénylő szemaidből olvashattuk lelked tisztá érzetét, midőn szives képzorítással, meleghangon járultál örömeink neveléséhez, s ugyancsak a szemeidet előntő forró könyessépp — minden szóval ékezebben igazolta részvétedet a lesújtó szerencsétlenségben, mely eltemette életűnk örömeit. reményeit — örökre!

Ilyenkor éreztük benned az igazi embert, a valódi nemes férfiút — és én, kire szemeidnek örömet jelző csillogása, s a komor bánatot kíséző forró könyecskéjei egyiránt vetődtek, — dicsőséged arany koszorujának legszebb levelére igaz emberi érzelmek emlékeit kívánom jegyezni!

Az erdélyi magyar ref.

1886

kocsiról — más szekérre helyezték, mely a család tagjainak egyrésze és Szász József járási szolgabíró kísérete mellett ment Tóvisig, hol haragszó mellett az odavaló közönség és előjáróság fogadta és kísérte ki Diódra.

Diódon, délután 4 órakor volt a temetés. Akkorra kikerkeztek Enyedről a tisztviselők, küldöttségek, számosan jöttek még Fehérvárról s a vidékről is, s így nagy menet indult fel a szép gyümölcsösön, szőlőkön keresztül vezető úton a családi sírbolthoz, melynek környéke s bejárata igen szépen volt díszítve s az előtt lett elhelyezve a koszorúkkal borított koporsó. A nagyenyedi dalkör gyönyörű gyász-dala után Gruzda Domokos tóvisi ev. ref. lelkész mondott könyörgést, minek végeztével a koporsót a megyei tisztviselők és családtagok felvették s behelyezték örök nyugalomra. Mindnyájan mély meghatottsággal vettünk végbucsut és sobajva gondolánk e megmásíthatlan végzetre, melyre utalva így szolt a római költő:

Durum, sed laevius fit patientia, quid quid corrigere est nefas.

Am az bizonyos, hogy id. Zeyk Károly főispán kedves emlékét példáját halás kegyelettel fogjuk emlegetni mindig. Legyen jó szelleme velünk!

Haláláról a következő gyászjelentések adták ki:

Zeykfalvi Zeyk Károlyné, szül. magyar-gerőmonostori báró Kemény Judit, mint hitves, mely fájdalommal jelenti maga és gyermekei: Zeyk Linka, férjezett magyar-gerőmonostori b. Kemény Gyuláné, Zeyk Károly országgyűlési képviselő, ifj. Zeyk Dániel országgyűlési képviselő, és Zeyk Kálmán; — veje báró Kemény Gyula és unokája: báró Kemény Anna; az elhunyt testvérei: özv. Zeyk Miklósné szül. Zeyk Johanna, Zeyk Miklós és roffii Borbély Józsefné sz. Zeyk Kata, férje s gyermekei; — továbbá özv. Zeyk Józsefné szül. tereczkai gróf Thoroczky Julianna; Zeyk József és neje széki gróf Teleky Ágnes és gyermekei; özv. Zeyk Domokosné szül. b. Kemény Julianna; Zeyk Gábor és gyermekei; id. báró Kemény Domokos és gyermekei; báró Kemény György Torda-Aranyosmege főispánja, neje Bethleni gróf Bethlen Mária és gyermekei — nevében, hogy a szeretett férj, édes atya, illetőleg após, nagyatya, testvér, sógor és rokon Zeykfalvi idős **Zeyk Károly**, Alsófehérmegye főispánja, az erdélyi ev. ref. egyházkerület állam-gondnoka, a nagyenyedi Bethlen-főtanoda, a gyulafehérvári egyházmegye főgondnoka stb. stb. életének 75. dik, boldog házasságának 49. dik évében, helyi április 23-án déli 1 órakor hosszas szenvedés után elhunyt. A megboldogult tetemei folyó április 25-én délelőtt fél 11 órakor, Nagy-Enyeden várszeg-utcai házában tartandó gyászszertartás után fognak Diódon, irt napon délután 4 órakor rövid könyörgéssel a családi sírbolthoz örök nyugalomra elhelyeztetni. — Áldás emlékére!

Alsó-Fehérmegye közönsége és tisztviselői kara mely fájdalommal jelenti zeykfalvi méltóságos idős **Zeyk Károly** urnak Alsó-Fehérmegye főispánjának folyó április hó 23-án, déli 1 órakor hosszas szenvedés után történt elhunytát. Tíz évi kormányzása alatt megyénk irányában szerzett érdemei örökössevé tevék szeretetünket, tisztelőnket, ezért mely bánattal és hálával adozunk feledhetetlen emlékének. Hült tetemei folyó április hó 25-én délelőtt fél 11 órakor Nagy-Enyeden tartandó gyászszertartás után, ugyanaz nap délután 4 órakor Diódon, a családi sírbolthoz fognak elhelyeztetni. Áldás emlékére!

A nagyenyedi Bethlen-főiskola előjárósága vesztése pótolhatatlan voltának érzetében mely megilletődéssel tudatja, hogy az intézetnek 23 év óta gondnoka, 10 év óta főgondnoka: zeykfalvi idős **Zeyk Károly**, erdélyi ref. egyházkerületi főgondnok, alsófehérmegyei főispán lankadatlan munkás, érdemekben gazdag élete 75-ik évében 1885. április 23. napján őseihez költözött el. — Vezető gondviselése alatt az intézetnek „jobb kora jött, újra visszazálltak... édes kintja közt a gyógyulásnak, a kihalt vágy s elpártolt remény”; áldatlan kezdek munkájának szomorú emlékeit olajfa árnyéka takarta el; szenvedélyek árját önértet s munkásság termő földje szivta be. És az ő gondoljai alatt következett el az idő, hogy az intézet új épülete, a tudományok új háza előbbi helyén megépítessék... és a vizen túl való jóságából költség legyen, hogy az elkezdett épület meg ne szűnjék. És az időtől fogva mind eddig építették és még nem végződött el. (Esdrius: V. 15. 16. VI. 8.)... Imé a háznak Gondviselője nem érthette meg: hogy a háznépvel egyetemben a megépült hajlékban díszesesse az Urat, mint *diósári vala a ház fundamentumának fölvetetése felett.* (Esdrius: III. 11.) Őseihez költözött el! Temetés, hamvaik mellé a család diódi sírboltjába letenni, f. hó 25. napján kisérik ki. Néma megilletődéssel viseljük nehéz gyászunkat Érette. Emlékét áldjuk! — N.-Enyeden, 1885. április hó 24. napján.

Az erdélyi ev. ref. anyaszentegyház állandó igazgató tanácsa, az egyházkerület s összes hatóságai és hivatalosai nevében, mely megilletődéssel s a nagy vesztéssel által lesujtva jelenti, hogy **Zeykfalvi id. Zeyk Károly**, az erdélyi ev. ref. egyházkerület főgondnoka, valamint a gyulafehérvári egyházmegye és a nagyenyedi Bethlen-főtanoda gondnoka, alsó-fehérmegyei főispán, stb. életének 75-ik, egyházkerületi főgondnokságának 8-ik évében, hosszas szenvedés után, ővének mely gyászára, az Anyaszentegyház és a gondjaira bizott egyházi testületek és intézetek nagy vesztéségre, f. hó 23-án, Nagyenyeden jobbra létre szenderült. Anyaszentegyházunk, jóságos Istene kegyelméből, mindig büszkélkedhetett hűségesei tagjai sorából kivált oly jeles férfakkal, kik, mint az Ur templomának oszlopai, készséggel vállaltak magukra az egyház gondjaiból nagyobb részt s a hazában nemzetüket a templom és iskola építésével, örökös gondozásával szolgálva, Istennel tetsző munkákat végeztek. Mely fájdalommal, de méltó dícserejével is siratja, tehát, elköltözö vezérét s kéri Istent, hogy a sorból rendre kidülő Nagyk helyett, méltó utódokat és követőket támaszson, kik a hű és igaz nyomdokaiba léphessenek, az egyháznak és iskolának vezérő férfiak lehessenek! A megboldogult porrése folyó hó 25-én Nagyenyeden, d. e. 1/4 11 órakor fognak az örökévalóság útjára indítani, hogy e napon d. u. 4 órakor, a diódi családi sírbolthoz helyeztessenek végnyugalomra. Emléke legyen áldott és örök! Kolozsvárt, 1885. április hó 24-ik napján.

Az erdélyi közművelődési egyesület és a magyar ref. egyetemes egyház domestikája.

I.

Mióta Erdély fejedelmi székén megszűntek nemzeti fejedelmek tlni, eme hazarészünk magyarsága habár lassan, de fokozatosan hanyatlk, pusztul. Ennek oka igen egyszerű és természetes. A nemzeti fejedelmek magyar

nemzeti politikát folytattak. Ez a politika amellet, hogy dícsőséget szerzett a fejedelemségnek, egyszersmind a honpolgárok jólétének előmozdítására is irányult, tekintet nélkül arra, hogy az illetők melyik nemzetiséghez tartoznak. Ez okon nem magyar ajku honpolgárok is szívesen fogadták azt s akkor még nem jutott eszükbe itt, az államalkotó nemzet, a magyar ellen folyton áskálódni, minden eszközzel és módon annak gyöngítésére törekedni. — A mióta Erdély utolsó nemzeti fejedelme sirba szállt, e tekintetben a viszonyok nagyon megváltoztak. Az ezután következő kormányzat ezéjja — fájdalom — nem az volt, hogy a nemzeti elem Erdélyben erősödjön, hanem az hogy gyengüljön. Nem az volt, hogy a különböző ajku népek az állam erejének emelése érdekében egymáshoz simuljanak, hanem ellenkezőleg az, hogy egymástól elidegenedjenek, egymást gyengítsék.

Ez a törekvés maga elé tüzött czélját el is érte. A különböző ajku népek, melyek a nemzeti fejedelmek korában egymás mellett meg tudtak férni, ha valami sérelmük volt, azt együtt, idegen beavatkozás nélkül el tudták intézni, — kezdték egymást gyűlölni, nem gondolva meg, hogy ez az egymás elleni gyűlölködés, áskálódás a közös haza erejének hanyatlását segíti elő.

A mely dolgokat a történelem egyszer tisztázott, azokat elcsúri-ni-csavarni többé nem lehetséges. — Ilyen tisztázott történelmi igazság az is, hogy a Hóra-lázadást 1784-ben, és oláhaink- és szászainknak az alkotmányért és jogegyenlőségért küzdő magyar honvéd csapatok elleni támadását 1848-49-ben ez a kormányzati politika idézte elő és nem a magyar elem zsarnoksága, a mint némely látni nem akarók állítani megszokták.

Ezen kormányzati irány természetesen ellenünk, magyarok ellen volt Erdélyben intézve. A mi gyengítésünk volt czélul kitűzve. Ez a czél habár nem is azon mérvben, amint az illetők óhajtották, de — fájdalom — elég nagy részben el is érte. Mi magyarok Erdélyben folyton hanyatlottunk, gyengültünk.

A magyar birtokos osztály az állam kormánya részéről semmi támogatásban nem részesült.

Ehhez járult a testvérvérség meg-megújuló ellenséges támadásai, az alkotmányért és a jogegyenlőség magasztos eszméje győzelméért vívott harcok áldozatai és szerencsétlenségei; a jobbágytság felszabadulásával beállott új birtok s gazdasági viszonyok, melyek birtokosságunkat készületlenül találtak, ugyszólván meglepték, — mindezek a magyar birtokos osztályt Erdélyben meggyengítették, néhol teljes elpusztulását idézték elő.

A birtokos osztály hanyatlása maga után vonta a megyékben számos község eloláhosodását, a magyar ajku egyházközségek elszegényedését, néhol teljes elpusztulását. Az egyházközségek elbukásával természetesen megszűntek létezni iskolák is, melyek az ifjú nemzedék lelkébe a vallásos és hazafias érzületet beoltani és ébren tartani lettek volna hivatva.

Ezen az állapoton okvetlenül segíteni kellett, ha a baj tovább terjedését tetlen megadással túrni nem akartuk.

Az erdélyi ref. egyházkerület volt az első, mely az elszomorító mérvű hanyatlás láttára megütődött és a segély módja felől komolyan kezdett gondolkodni. Átlátta, hogy a ref. egyházközségek hanyatlása nálunk, főleg a megyékben, egyértelmű a magyar elem hanyatlásával. — Érezte, hogy maga-magában a segélyt, a szükség nagyságának megfelelő mérvben nem találhatja fel. Az anyaországban lakó hitsorsosai, testvérei felé fordult tehát. Itt kereste, innen remélte a segélyt, melyre oly annyira égetően szüksége volt. Ezek nem felelték el, hogy volt idő mikor a kis Erdély vitt részükre fegyveres segélyt s ezzel a magyarországi prot. egyház fejére mért halalos csapat háritotta el nem egy alkalommal. Erre az anyaországban lakó hitsorsosaink halásan visszaemlékezve, segélyért kiálló szövegünket meghallották s szívesen fogadták. Egyházkerületeik uniojába bevették testvérüket, az erdélyi reform. egyházkerületet is. — A magyar ref. egyházkerületeknek ezen, az 1883-ik év folytán létrejött unioja nekünk erdélyi kávinistáknak megmentésünk egyik alapját képezi.

Ugyanis, a magyar egyetemes egyház unioja létrehozta az országos közalapot (domestica), melyet nélkülök mi csak magunkra létre nem hozhattunk volna soha. — Igaz, hogy ebbe nekünk is be kell szolgálatnunk évenként — anyagi erőnkhez mérten — filhéreinket (tiz krajczáron kezdve az önálló egyháztag anyagi erejéhez mérten fel egy pár forintig). De ezen csekély adakozásunkkal mit értünk el? Azt, hogy miután az egyházkerületekből befolyó adó a legszegényebb egyházközségek, lelkészi állomások segélyezésére fordítatik, tekintet nélkül arra, hogy az illető szűkölködő egyházközség vagy lelkész melyik egyházkerülethez tartozik; az évi segély jó nagyrésze az erdélyi egyházközségek segélyezésére fordítatik, mert legtöbb segélyezésre szorult ekklesia és lelkész nálunk van.

A magyar ref. egyetemes egyház összes lélekszáma 2 millió. — Ezen lélekszámhoz az erdélyi egyházkerület 334.158 lélekkel járul, így tehát Erdély az összes lélekszámnak alig egyhatodát adja. Az 1883-ik évre a közalap pénztárába befolyt némi kezelési költségek levonása után 80685 frt 79 kr. Ezen összeghez az erdélyi egyházkerület alig 10.000 frttal, tehát a főösszegnek kevesebb mint egynyolczadával járult. — Tőkésítettett 40.255 frt 79 kr,

segélyezésre fordított 40.430 frt. Ezen 40.430 frtból az erdélyi egyházközségek segélyezésére fordított 9050 forint, csekély fizetésű lelkészek segélyezésére 2030 frt, a két összeg együtt 11.080 frtot, — így tehát az erdélyi egyházkerület az 1884-dik évben segélyezésre fordított összegnek több mint egynegyedét nyerte, a tőkésített összeg hozzászámításával tehát kétannyival jóval többet, mint a mennyit a közalap pénztárába beszolgáltattott. Nyerték pedig ezen segélyt azon egyházközségek községei, melyekben a magyar elem leginkább fenyegetve van pld. a gyulafehérvári egyházmegye beszolgáltattott a házi pénztárába 200 egy pár frtot. Ezzel szemben a tóvisi ref. egyházközség régi temploma kijavítására kapott 500 forintot, Alvincz régi temploma kijavítására 400 frintot, Vingárd temploma javításának befejezésére 150 frtot. A gy.-fehérvári egyházmegye tehát az általa beszolgáltattott összegnek több mint ötszörösét nyerte vissza segélyül. A nagyenyedi egyházmegye beszolgáltattott a házi pénztárába 1000 egy pár frtot. Ezzel szemben Lőrinczréve szegénysége miatt általános czéljaira nyert 200 frtot, Nagy-Lak temploma kijavítására 100 frtot, Fel-Enyed épületei kijavítására 100 frtot, Sz.-Mihályfalva temploma megújítására 200 frtot, Csombord épületeinek javítására 200 frtot, M.-Kapud temploma kijavítására 100 frtot, M.-Ujvár paplak építésére 300 frtot, Istvánháza templom építésből maradt adóssága törlesztésére és a paplak befedésére 100 frtot, Gerend régi templomának helyreállítására 300 frtot, Alsó és Felső-Detrehem és M.-Kok vidéken ujonnan alakuló leányegyház általános czéljaira 200 frtot; segélyeztettek továbbá Bertalan József aranyospolyáni csekély díjazású lelkész 50 frt, Pap Dávid nagylaki csekély díjazású lelkész 50 frttal és Kocsis Dénes turi csekély díjazású agg lelkész 100 forinttal. Az enyedi egyházmegye tehát a beszolgáltattott 1000 frtjával szemben visszakapott 2000 frtot s így tovább.

S hová fordítottak ezen segélyt összegre? Oda, hol a szükség, a baj a tetőpontot érte el. Oda, hol a régi dicőséges korból fennmaradt templomainak az összeomlás veszélyének néztek elibe. Oda, hol egykor virágzó egyházközségek azon a ponton állottak, hogy szétmúljanak, össze-menjenek s megszűnjenek a vallásos hit, az erkölcsi és hazafias érzület fentartói, elemei lenni. Oda, hol a ref. egyházközség felbomlásával magyar ajku véreink is elpusztultak volna. Oda, hol némely lelkész szegénytelen nyomorral küzdve teljesíti papi és hazafias kötelességeit.

Színház.

Városunkban időző szabadkai színtársulat Tóth Béla igazgató vezetése alatt a héten következő darabokat hozott színi.

Hétfőn Öhnet György „Vasgyáros” című 4 felvonásos színművét adták teli ház előtt. Az érdekes bonyodalmu és meglepő megoldású darab a nagy közönség figyelmét folyton lekötötte. Beaulieu Berzsenyiné, a gyermekei jó-vojeért aggodó anyát, a vagyonért tűnődő Marquisnét hűen mutatta be. Leánya Claire, Berzsenyi Margit, a büszke, hajlani nem akaró, mindenivel dacolni szerető nőt szépen tüntette fel. Rokonszenves, értelmes hangjával és kifejezésteljes arczjatekával igaz kifejezést adta lelki küzdelmeinek. Különösen magával ragadta a közönséget, midőn megtörtette megvetett ferjét raakarta birni egy szó — szeretlek — kimondására. A nagyravágyó Athenais, Nagy Vilma színpadi otthonossággal játszta szerepét. Az est sikerében osztoztak Suzanne, Vértésiné és Sophia Berzsenyi Julia.

A férfi szereplők közül Moulinet, Dezséri, a gazdagságára hű és mindenütt feltűnni szerető vagyonost kellő sikerrel játszta. Derblay Philippe, Szepesi, hogy olyan sikert nem tudott elérni, minő lehetett volna oka; — az hiszem szerepében nem volt teljesen otthon. Bachelin, Deák, igyekezett megoldani feladatát, de kitűnt, hogy nem szerepköre. Octave, Aghi, Bligny herczeg Aranyosi megállottak helyöket. Prefont báró Kóródi, jó papneshős volt.

Kedden ápril 21-én két kis vígjátékot mutattak be középzsámu közönség előtt.

Sulyovszky Ignác „A házasság politikája” című 1 felvonásos darabját teljes sikerrel adták. A darab minden napi, csekély s mégis érdekes tárgya, a közönséget folyton élénk jó kedvben tartotta. Tátray Lajos, Tóth Béla, egyszerű természetes játéka által első fellépésével megnyerte a közönség tetszését. Vilma, Berzsenyi Margit, a tapasztalatlan fiatal asszonyt sok kedvességgel játszta. Betti, Nagy Vilma, eleven, szemes komorna; Gyuri, Kóródi, jó „invalidus” huszár volt. Nem is hiányzott a taps, meg a kihívás!

Ezt követte: „Kölesünkört feleség” című 2 felvonásos vígjáték. Jóllehet a kidolgozott eszme nem bír semmi valószínűséggel; mégis a nagy élénkséggel előadott darab teljes sikert aratott. Rabatoul, Dezséri, a kiszékesny nagybácsit, a könnyen haragra lobbanó tengerészt a szokott sikerrel játszta és személyesítette. Gontrán, Szepesi, a könnyelmű ifjút jól mutatta be. Rissolin, Aranyosi, megállotta helyét. Beaurián, Deák, szerepkörében volt. Angéla, Berzsenyi Margit; Edith, Rabatoul leánya, Nagy Vilma, az eddigi sikerrel játsztak.

Általán a keddi előadás egyike volt az eddigi leg-sikerültebb előadásoknak.

Szerdán, ápril 22-én „A Rantzauk” című 4 felvonásos színművét adták csekély közönség előtt Erekmann Chatriánnak.

Maga az előadás monoton, vontatott volt, a minek oka részben a darab maga. A néző már az első felvonásban kitalálja a megoldást; s így a figyelmet csak az élénk játék köthette volna le. De minthogy a szereplők nagy része — tisztelet a kivételeknek — szerepét nem igen emlezte be a hatásosabb jeleneteknél mosolyra készítette a

